

DÁVKY PRO OSOBY SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM

Informace
o pravidlech
i pomoci
na trhu práce
a ze sociálního
systému

MINISTERSTVO PRÁCE
A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ

Úřad práce ČR

ČESKÁ SPRÁVA
SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ

1. PRŮKAZ OSOBY SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM

Průkaz osoby se zdravotním postižením nahradil průkazy mimořádných výhod, které platily nejdéle však do konce roku 2015. Od 1. ledna 2014 je možné průkaz osoby se zdravotním postižením získat pouze na základě správního řízení. Řízení se zahajuje na základě žádosti podané na předepsaném tiskopise u krajské pobočky Úřadu práce ČR (ÚP ČR).

1.1. Kdo má nárok na průkaz, druhy průkazu

Existují tři druhy průkazu osoby se zdravotním postižením (průkaz), a to TP, ZTP a ZTP/P. Nárok na průkaz má osoba starší 1 roku s tělesným, smyslovým nebo duševním postižením charakteru dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu, které podstatně omezuje její schopnost pohyblivosti nebo orientace, včetně osob s poruchou autistického spektra.

Nárok na průkaz označený symbolem „TP“ (průkaz TP) má osoba se středně těžkým funkčním postižením pohyblivosti nebo orientace, včetně osob s poruchou autistického spektra. Středně těžkým funkčním postižením pohyblivosti se rozumí stav, kdy osoba je při dlouhodobě nepříznivém zdravotním stavu schopna samostatné pohyblivosti v domácím prostředí, v exteriéru je schopna chůze se sníženým dosahem a má problémy při chůzi okolo překážek a na nerovném terénu. Středně těžkým funkčním postižením orientace se rozumí stav, kdy osoba je při dlouhodobě nepříznivém zdravotním stavu schopna spolehlivé orientace v domácím prostředí a zhoršenou schopnost orientace má jen v exteriéru.

Nárok na průkaz označený symbolem „ZTP“ (průkaz ZTP) má osoba s těžkým funkčním postižením pohyblivosti nebo orientace, včetně osob s poruchou autistického spektra. Těžkým funkčním postižením pohyblivosti se rozumí stav, kdy osoba je při dlouhodobě nepříznivém zdravotním stavu schopna samostatné pohyblivosti v domácím prostředí a v exteriéru je schopna chůze se značnými obtížemi a jen na krátké vzdálenosti. Těžkým funkčním postižením orientace se rozumí stav, kdy osoba je při dlouhodobě nepříznivém zdravotním stavu schopna spolehlivé orientace v domácím prostředí a v exteriéru má značné obtíže.

Nárok na průkaz označený symbolem „ZTP/P“ (průkaz ZTP/P) má osoba se zvlášť těžkým funkčním postižením nebo úplným postižením pohyblivosti nebo orientace s potřebou průvodce, včetně osob s poruchou autistického spektra. Zvlášť těžkým funkčním postižením pohyblivosti a úplným postižením pohyblivosti se rozumí stav, kdy osoba je při dlouhodobě nepříznivém zdravotním stavu schopna chůze v domácím prostředí se značnými obtížemi, popřípadě není schopna chůze, v exteriéru není schopna samostatné chůze a pohyb je možný zpravidla jen na invalidním vozíku. Zvlášť těžkým funkčním postižením orientace a úplným postižením orientace se rozumí stav, kdy osoba při dlouhodobě nepříznivém zdravotním stavu není schopna samostatné orientace v exteriéru.

Podrobnosti – které zdravotní stavy lze považovat za podstatné omezení schopnosti pohyblivosti a orientace – stanoví vyhláška č. 388/2011 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením.

1.2. Benefity plynoucí z průkazu

Držitelům průkazu přiznávají právní předpisy určité benefity. Řada z nich se poskytuje tzv. nad rámec zákona díky obchodním (podnikatelským) strategiím nebo v rámci tzv. sociální odpovědnosti firmy.

Osoba, která je držitelem průkazu TP, má nárok na:

- vyhrazené místo k sedění ve veřejných dopravních prostředcích kromě těch, v nichž je místo k sedění vázáno na zakoupení místenky,
- přednost při osobním projednávání své záležitosti, vyžaduje-li toto jednání delší čekání, zejména stání; za osobní projednávání záležitostí se nepovažuje nákup v obchodech, obstarávání placených služeb, ani ošetření či vyšetření ve zdravotnických zařízeních.

Osoba, která je držitelem průkazu ZTP, má kromě výše uvedeného navíc také nárok na:

- bezplatnou dopravu pravidelnými spoji místní veřejné hromadné dopravy (tramvaji, trolej-busy, autobusy, metrem),
- slevu 75 % jízdného ve druhé vozové třídě osobního vlaku a rychlíku ve vnitrostátní přepravě a slevu 75 % v pravidelných vnitrostátních spojích autobusové dopravy.

Osoba, která je držitelem průkazu ZTP/P, má kromě výše uvedeného navíc také nárok na:

- bezplatnou dopravu průvodce veřejnými hromadnými dopravními prostředky v pravidelné vnitrostátní osobní hromadné dopravě,
- bezplatnou dopravu vodícího psa, je-li úplně nebo prakticky nevidomá, pokud ji nedoprovází průvodce.

Držitel průkazu ZTP či ZTP/P a průvodce držitele průkazu ZTP/P mohou získat slevu ze vstupného na divadelní a filmová představení, koncerty a jiné kulturní a sportovní akce. V tomto případě se jedná o nenárokové benefity.

Další nároky držitelů průkazů TP, ZTP nebo ZTP/P upravuje např. zákon o daních z příjmů, o místních poplatcích, o správních poplatcích, o pozemních komunikacích či zákon o dani z nemovitosti.

1.3. Jak se posuzuje zdravotní stav pro účely průkazu osoby se zdravotním postižením?

Zdravotní stav pro účely průkazu osoby se zdravotním postižením (OZP) posuzují posudkoví lékaři Institutu posuzování zdravotního stavu.

Nárok na průkaz má ten, komu je víc než jeden rok a kvůli dlouhodobě nepříznivému zdravotnímu stavu má podstatně omezenou schopnost pohyblivosti nebo orientace, včetně osob s poruchou autistického spektra. Čím vyšší je míra omezení, tím větší stupeň ochrany a „vyšší“ typ průkazu se poskytuje.

Co se týče zdravotních podmínek nároku na přiznání průkazu, posudkový orgán postupuje podle zákona o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením a přílohy č. 4 jeho prováděcí vyhlášky. Rozhodující je prokázání příslušného stupně funkčního postižení pohyblivosti nebo orientace.

2. POSUZOVÁNÍ ZDRAVOTNÍHO STAVU

2.1. Kdo posuzuje?

Zdravotní stav posuzují posudkoví lékaři a ONZP IPZS. Posudek IPZS vypracovaný ONZP musí být schválen a podepsán lékařem IPZS. Posudky tvoří podklady pro rozhodování správního orgánu prvního stupně (ÚP ČR) zejména o příspěvku na péči, příspěvku na zvláštní pomůcku, nebo o průkazu osoby se zdravotním postižením. Posudky IPZS o zdravotním stavu, pracovní neschopnosti a invaliditě tvoří jeden z podkladů pro rozhodování České správy sociálního zabezpečení (ČSSZ) o nároku na invalidní důchod a posudky o nabytí pracovní schopnosti pro rozhodnutí orgánu nemocenského pojištění o výplatě nemocenského po uplynutí podpůrní doby. Po případném odvolání zdravotní stav posuzují posudkové komise MPSV.

2.2. Jak posouzení probíhá v praxi?

Ošetřující lékař vyplní tiskopis, z něj pak vycházejí lékaři a ONZP na IPZS. Pokud potřebují další podklady, mohou si je vyžádat od poskytovatele zdravotních služeb (jde např. o lékařské nálezy o provedených vyšetřeních posuzovaného). Mohou požádat i o nové vyšetření dotyčného. Poskytovatelé zdravotních služeb mají v tomto směru vůči LPS (Lékařské posudkové službě – orgánu sociálního zabezpečení) řadu zákonem uložených povinností. Posuzovanou osobu lze rovněž přizvat k projednávání na IPZS.

Posuzovaná osoba má možnost ve lhůtě stanovené posudkovým orgánem doložit lékařské nálezy, které sama vnímá jako významné pro posouzení zdravotního stavu, a které nemá k dispozici ošetřující lékař. Minimální lhůta pro předložení těchto podkladů je 15 dnů ode dne doručení výzvy. V odůvodněných případech může posudkový orgán prominout zmeškání stanovené lhůty.

Nezbytným podkladem pro posouzení stupně závislosti je sociální šetření. Podobně probíhá posuzování i v komisích MPSV, které dostávají posudkový spis IPZS a často i kompletní zdravotnickou dokumentaci od praktického lékaře. Na rozdíl od IPZS ale posudková komise MPSV, ve které je kromě předsedy a tajemníka vždy ještě alespoň jeden přísedící odborný lékař, přijímá závěr komisionálně.

2.3. Musí posuzovaný spolupracovat s LPS?

Posuzovaný musí s LPS spolupracovat v rámci povinností, které ukládají jednotlivé zákony. Pokud ho vyzvou, musí se podrobit vyšetření svého zdravotního stavu (např. přímo lékařem LPS anebo u určeného poskytovatele zdravotních služeb). Dále musí předložit poskytovateli zdravotních služeb lékařské nálezy ošetřujících lékařů, které mu vydali aj. Pokud posuzovaný stanovené povinnosti nesplní, sděluje to LPS orgánu, který o posouzení požádal.

2.4. Jsou potřeba nějaké tiskopisy?

Posuzovaný při zjišťovací či kontrolní lékařské prohlídce invalidity vyplňuje „profesní dotazník“, kterým posudkový orgán informuje o dosaženém vzdělání, zkušenostech, znalostech a vykonávaných výdělečných činnostech. Tedy o skutečnostech, jež se při posouzení invalidity hodnotí.

2.5. Do kdy musí LPS vydat posudek?

Zákonná základní lhůta pro vydání posudku IPZS je 45 dnů, pro vydání posudku komisí MPSV 60 dnů. Orgán, který o posouzení požádal, může stanovit delší lhůtu. Pokud IPZS sdělí v konkrétním případě tomu, kdo o posouzení požádal, závažné důvody, prodlužuje se tato lhůta ze zákona o 30 dnů (nestanoví-li orgán, který o posouzení požádal, lhůtu delší).

2.6. Platí posudek časově neomezenou dobu?

IPZS nebo posudková komise MPSV při vydání posudku stanoví také dobu jeho platnosti. Ta se určuje individuálně s ohledem na předpokládaný vývoj zdravotního stavu, jiných rozhodných skutečností a potřebu ověření spolehlivosti posudkových závěrů. Výjimečně může posudek platit poměrně dlouhou dobu, v některých případech i trvale.

2.7. Co mám dělat, pokud s vydaným posudkem nesouhlasím?

Vyjádřit se můžete u orgánu, který vede řízení, pro jehož účely byl posudek vydán. Protože tento posudek je pouze podkladem pro vydání správního rozhodnutí, nelze proti němu podávat samostatné odvolání. To můžete udělat za stanovených podmínek až proti rozhodnutí, které vám na základě posudku IPZS vydá ÚP ČR nebo ČSSZ v případě řízení o invalidní důchod. Pokud jde o rozhodnutí MPSV, které se řídí posudkem své komise v odvolacím řízení, další odvolání již není přípustné. Můžete ale využít některé mimořádné postupy, například přezkoumání pravomocného rozhodnutí. K němu můžete sice dát podnět i jako účastník předchozího řízení, na provedení přezkumného řízení však není právní nárok.

3. PODPORA ZAMĚSTNÁVÁNÍ OSOB SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM V ČESKÉ REPUBLICE

Pracovní uplatnění představuje pro osoby se zdravotním postižením nejlepší způsob zajištění ekonomické nezávislosti a je mj. prevencí jejich sociálního vyloučení.

Ministerstvo práce a sociálních věcí proto věnuje mimořádnou pozornost zvýšení ekonomické aktivity této cílové skupiny. Zaměstnávání osob se zdravotním postižením podporuje mj. celou řadou nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti. Konkrétní nástroje upravuje zákon o zaměstnanosti, přičemž jejich cílem je motivovat zaměstnavatele k zaměstnávání lidí s postižením.

3.1. Kdo je osoba se zdravotním postižením?

Za osobu se zdravotním postižením (OZP) je pro účely zaměstnanosti považována fyzická osoba, která je orgánem sociálního zabezpečení uznána ([§ 67 zákona o zaměstnanosti](#)):

- invalidní ve třetím stupni (osoba s těžším zdravotním postižením),
- invalidní v prvním nebo druhém stupni, nebo
- zdravotně znevýhodněnou (osoba zdravotně znevýhodněná).

3.2. Jaké jsou nástroje aktivní politiky zaměstnanosti na podporu zaměstnávání OZP?

3.2.1. Pracovní rehabilitace

Pracovní rehabilitace ([§ 69 zákona o zaměstnanosti](#)) je nástrojem pro začleňování a plnou integraci OZP. Cílem pracovní rehabilitace je usnadnění vstupu OZP na otevřený trh práce a udržení stávajícího zaměstnání u osob, které kvůli změně zdravotního stavu již nejsou schopny vykonávat svoji dosavadní profesi.

Pracovní rehabilitaci zabezpečuje [krajská pobočka ÚP ČR](#) místně příslušná podle bydliště OZP, a to na základě podané žádosti touto osobou.

Do pracovní rehabilitace vstupuje OZP vždy na základě vlastního rozhodnutí. Jedná se tedy o projev její svobodné vůle.

Pracovní rehabilitace se uskutečňuje podle individuálního plánu, který sestavuje ÚP ČR společně s účastníkem v souladu s jeho potřebami, možnostmi, schopnostmi a zdravotní způsobilostí. Individuální plán obsahuje mimo jiné i jednotlivé formy pracovní rehabilitace a je ve své podstatě harmonogramem naplňování dohodnutého postupu směřujícího k pracovnímu uplatnění OZP.

Pracovní rehabilitace zahrnuje:

- poradenskou činnost zaměřenou na volbu povolání, zaměstnání nebo jiné výdělečné činnosti,
- teoretickou a praktickou přípravu pro zaměstnání,
- zprostředkování zaměstnání a vytváření vhodných podmínek pro výkon zaměstnání.

OZP má na zabezpečení pracovní rehabilitace zákonné právo.

Pracovní rehabilitace je určena pro:

- lidi se zdravotním postižením uznané invalidními v 1., 2., 3. stupni,
- osoby se zdravotním znevýhodněním,
- osoby v dočasné pracovní neschopnosti,
- osoby, které přestaly být invalidními nejdéle 12 měsíců před podáním žádosti o pracovní rehabilitaci.

Formulář žádosti o pracovní rehabilitaci a **poučení účastníka pracovní rehabilitace** je k dispozici na každém kontaktním pracovišti ÚP ČR. Na webu www.karierabezbarier.cz jsou uvedeny kontakty na poradce pro OZP.

Náklady spojené s pracovní rehabilitací hradí účastníkovi ÚP ČR. Účastníkovi pracovní rehabilitace lze v jejím průběhu dále hradit:

- prokázané jízdní výdaje z místa bydliště do místa konání pracovní rehabilitace a zpět,
- prokázané výdaje na ubytování, pokud se pracovní rehabilitace koná mimo bydliště účastníka (maximálně však do výše 1000 Kč na den),
- stravné ve dnech účasti na pracovní rehabilitaci, pokud se koná mimo bydliště účastníka,
- pojištění pro případ škody způsobené účastníkem v rámci pracovní rehabilitace, popř. další pojištění spojené s pracovní rehabilitací v zahraničí.

3.2.2. Příprava k práci

Pomocí přípravy k práci (**§ 72 a 73 zákona o zaměstnanosti**) je OZP v průběhu pracovní rehabilitace zapracovávána na vhodné pracovní místo po dobu až 24 měsíců. Účastník pracovní rehabilitace tak získá znalosti, dovednosti a návyky nutné pro výkon zvoleného zaměstnání nebo jiné výdělečné činnosti.

O přípravě k práci uzavírá ÚP ČR s účastníkem pracovní rehabilitace písemnou dohodu. Dotyčnému přitom náleží (pokud nepobírá dávky nemocenského pojištění, starobní důchod, mzdu nebo náhradu mzdy), po dobu účasti na přípravě k práci podpora při rekvalifikaci. A to i v případě, že není veden v evidenci uchazečů o zaměstnání. Podpora při rekvalifikaci činí 60 % průměrného měsíčního čistého výdělku nebo vyměřovacího základu. Náklady spojené s prováděním přípravy k práci hradí ÚP ČR.

3.2.3. Specializované rekvalifikační kurzy

Za účelem budoucího pracovního uplatnění OZP mohou být v průběhu pracovní rehabilitace zabezpečovány ÚP ČR specializované rekvalifikační kurzy (**§ 108 - § 110 zákona o zaměstnanosti**). Po dobu konání těchto kurzů náleží dotyčnému (pokud nepobírá dávky nemocenského pojištění, starobní důchod, mzdu nebo náhradu mzdy), podpora při rekvalifikaci, a to i v případě, že není veden v evidenci uchazečů o zaměstnání.

Podpora při rekvalifikaci činí 60 % z průměrného měsíčního čistého výdělku nebo vyměřovacího základu. Náklady rekvalifikace hradí ÚP ČR na základě písemně uzavřené dohody s účastníkem pracovní rehabilitace.

3.2.4. Poradenství

Poradenství zabezpečují krajské pobočky ÚP ČR za účelem zjišťování osobnostních a kvalifikačních předpokladů fyzických osob pro:

- volbu povolání,
- pro zprostředkování vhodného zaměstnání,
- pro volbu přípravy k práci OZP,
- při výběru vhodných nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti.

Jedná se o poradenství jak pro osoby, které nemají statut OZP, tak i o poradenství pro OZP (invalidní důchodce, osoby zdravotně znevýhodněné).

Pro OZP poskytuje jak obecné informace potřebné s ohledem na jejich status, tak i k pracovnímu uplatnění na chráněném trhu práce, u běžného zaměstnavatele na volném trhu práce nebo v sociálních podnicích.

Pro klienty se zdravotním postižením jsou na ÚP ČR k dispozici **specializovaní poradci**, kteří poskytují poradenství mj. o konkrétních podmínkách a možnostech pracovního uplatnění. Více viz webové stránky www.karierabezbarier.cz.

3.2.5. Příspěvek na zřízení pracovního místa pro OZP nebo OZP, která zahajuje samostatnou výdělečnou činnost (§ 75 zákona o zaměstnanosti)

O **příspěvek** může požádat zaměstnavatel, který chce přijmout do zaměstnání zaměstnance, který je OZP a chce pro něj vybavit pracoviště. Příspěvek je určen na pořízení vybavení potřebného pro vznik nového pracovního místa.

O **příspěvek** také může požádat OZP, která chce zahájit výkon samostatné výdělečné činnosti, a potřebuje za tímto účelem vybavit své pracoviště.

Příspěvek může činit maximálně osminásobek a pro osobu s těžším zdravotním postižením maximálně dvanásobek průměrné mzdy v národním hospodářství za první až třetí čtvrtletí předchozího kalendářního roku. Zřizuje-li zaměstnavatel 10 a více pracovních míst pro OZP, může příspěvek na zřízení jednoho pracovního místa pro OZP činit maximálně desetinásobek a pro osobu s těžším zdravotním postižením maximálně čtrnáctinásobek uvedené průměrné mzdy. O poskytnutí a konkrétní výši příspěvku rozhoduje místně příslušné pracoviště ÚP ČR.

3.2.6. Příspěvek na úhradu provozních nákladů vynaložených v souvislosti se zaměstnáváním OZP nebo v souvislosti se zahájením samostatné výdělečné činnosti (§ 76 zákona o zaměstnanosti)

O **příspěvek** může požádat zaměstnavatel, který zaměstnává OZP a s jejich zaměstnáváním mu vznikají provozní náklady. Příspěvek je určen na:

- zvýšené správní náklady ve výši 7 % průměrné měsíční mzdy v národním hospodářství za první až třetí čtvrtletí předcházejícího kalendářního roku,

- náklady provozních zaměstnanců a pracovních asistentů,
- náklady na dopravu zaměstnanců na pracoviště nebo náklady na dopravu materiálu a hotových výrobků,
- náklady na přizpůsobení provozovny.

O **příspěvek** také může požádat OZP, která vykonává samostatnou výdělečnou činnost, a s jejím výkonem jí vznikají provozní náklady.

Roční výše příspěvku může činit nejvýše 48 000 Kč na jednu zaměstnanou OZP, popř. pro jednu OZP, která vykonává samostatnou výdělečnou činnost. O poskytnutí a konkrétní výši příspěvku rozhoduje místně příslušné pracoviště ÚP ČR.

3.2.7. Příspěvek na vyhrazení společenský účelného pracovního místa (§ 113 zákona o zaměstnanosti)

O **příspěvek** může požádat zaměstnavatel, který chce přijmout do pracovního poměru uchazeče o zaměstnání (mj. i OZP) a vyhradí pro něj pracovní místo, na které by chtěl čerpat příspěvek na částečnou úhradu nákladů na mzdy nebo plat.

Jedná se o mzdový příspěvek, tj. je určen na úhradu skutečně vynaložených mzdových nákladů včetně zákonných odvodů. Příspěvek lze využít i na zkrácené pracovní úvazky. O poskytnutí a konkrétní výši příspěvku rozhoduje místně příslušné pracoviště ÚP ČR.

3.3. Jaké jsou možnosti zaměstnávání OZP v České republice?

V České republice je zaměstnávání OZP podporováno:

- na volném trhu práce, včetně samostatné výdělečné činnosti,
- na chráněném trhu práce,
- v integračních sociálních podnicích.

3.3.1. Zaměstnávání OZP na volném trhu práce

Volný trh práce představuje zaměstnávání OZP u běžných zaměstnavatelů, kteří se na tuto cílovou skupinu přímo nespécializují.

Základní pilíře podpory zaměstnávání OZP na volném trhu práce:

- povinnost zaměstnavatelů s více než 25 zaměstnanci zaměstnávat OZP ve výši **povinného podílu**, který činí 4 %. Uvedenou povinnost lze plnit jednou ze 3 následujících možností nebo jejich vzájemnou kombinací (**§ 81 zákona o zaměstnanosti**):
  - přímým zaměstnáváním OZP v pracovním poměru,
  - odebíráním výrobků nebo služeb od zaměstnavatelů, se kterými ÚP ČR uzavřel dohodu o uznání, nebo zadávání zakázek těmto zaměstnavatelům nebo odebíráním výrobků či služeb nebo zadáváním zakázek OZP, které jsou OSVČ a nezaměstnávají žádné zaměstnance nebo

zadáváním zakázek těmto osobám, nejedná-li se o spojenou osobu podle zákona o daních z příjmů, nebo odebíráním výrobků nebo služeb od integračních sociálních podniků podle zákona o integračním sociálním podniku, které zaměstnávají zaměstnance se zdravotním postižením v pracovním poměru, nebo zadáváním zakázek těmto podnikům (jedná se o sekundární podporu pod pojmem „náhradní plnění“),

- odvodem finančních prostředků do státního rozpočtu (pro ohlášení za rok 2024 ve výši 2,5násobku průměrné měsíční mzdy v národním hospodářství za 1. až 3. čtvrtletí příslušného kalendářního roku, pro ohlášení za rok 2025 a roky následující je výše odvodu odstupňována v závislosti na procentu zaměstnaných osob se zdravotním postižením, viz [§ 82 zákona o zaměstnanosti](#)).
- [sleva na pojistném](#) na sociálním zabezpečení pro zaměstnavatele OZP při zaměstnání na zkrácený pracovní úvazek ([§ 7a zákona o pojistném na sociální zabezpečení a státní politiku zaměstnanosti](#)):
- tuto slevu mohou uplatnit zaměstnavatelé na volném trhu práce u zaměstnanců, jejichž pracovní doba se bude pohybovat v rozsahu 8 až 30 hodin týdně. Sleva ve výši 5 % z vyměřovacího základu zaměstnance se vztahuje pouze na znevýhodněné skupiny zaměstnanců, a to včetně osob zdravotně znevýhodněných.
- příspěvky na pracovní místa – viz kapitoly 1.2.5 a 1.2.6.
- poradenství – vytvoření sítě [specializovaných poradců](#) na ÚP ČR pro zaměstnavatele a klienty se zdravotním postižením, kteří poskytují poradenství o konkrétních možnostech a podmínkách při zaměstnávání OZP. **Webové stránky www.karierabezbarier.cz.**

3.3.2. Zaměstnávání OZP na chráněném trhu práce

[Chráněný trh práce](#) je tvořen zaměstnavateli, kteří zaměstnávají více než 50 % OZP z celkového počtu svých zaměstnanců.

Tito zaměstnavatelé mají s ÚP ČR s uzavřenou tzv. [dohodu o uznání](#).

Po dobu účinnosti dohody o uznání pak mají nárok na poskytování [příspěvku na podporu zaměstnávání OZP na chráněném trhu práce podle ustanovení § 78a – 78e zákona o zaměstnanosti](#):

- příspěvek je nárokový, tzn. při splnění podmínek stanovených zákonem o zaměstnanosti tento příspěvek zaměstnavateli náleží;
- jedná se o příspěvek na mzdu, pracovní asistenci, dopravu OZP na pracoviště a příspěvek na přizpůsobení provozovny;
- maximální měsíční výše příspěvku představuje 75 % skutečně vynaložených nákladů na mzdy či platy zaměstnanců s postižením v pracovním poměru. Je dána [aktuálním nařízením vlády](#). Od 1. čtvrtletí 2025 činí příspěvek 17 300 Kč na zaměstnance s postižením, který je uznán invalidním v I. až III. stupni, a 5 000 Kč na zaměstnance, který je uznán osobou zdravotně znevýhodněnou. Zaměstnavateli rovněž náleží paušální příspěvek ve výši 1 000 Kč měsíčně. Celkem tedy může Úřad práce poskytnout zaměstnavateli příspěvek až do výše 18 300 Kč měsíčně na zaměstnance v I., II. nebo III. stupni invalidity a až 6 000 Kč měsíčně na osobu zdravotně znevýhodněnou.

- zaměstnavatelé na chráněném trhu práce mohou poskytovat tzv. náhradní plnění ([§ 81 odst. 2 písm. b\)](#) zákona o zaměstnanosti) v rámci [plnění povinného podílu zaměstnávání OZP](#):
- jedná se o výrobky nebo služby nebo zakázky odebrané/realizované od zaměstnavatelů, se kterými ÚP ČR uzavřel dohodu o uznání, nebo od OZP, které jsou osobami samostatně výdělečně činnými a nezaměstnávají žádné zaměstnance, nebo od integračních sociálních podniků;
- údaje o poskytnutém náhradním plnění musí být nejpozději do 30 kalendářních dnů od jeho zaplacení vloženy do tzv. [evidence náhradního plnění](#);
- přehled dodavatelů náhradního plnění je k dispozici v tzv. [seznamu dodavatelů náhradního plnění](#).

3.4. Jak stát dále podporuje pracovní uplatnění OZP?

3.4.1. Sleva na dani z příjmu

Zaměstnavatel může uplatnit snížení daně z příjmu o částku 18 000 Kč za každého zaměstnance uznaného invalidním v 1. a 2. stupni a o částku 60 000 Kč za každého zaměstnance uznaného invalidním ve 3. stupni ([§ 35 zákona o daních z příjmů](#)).

3.4.2. Sdílené pracovní místo

Institut sdíleného pracovního místa ([§ 317a zákoníku práce](#)) umožňuje zaměstnavateli se dvěma nebo více zaměstnanci s kratší pracovní dobou a se stejným druhem práce uzavřít dohodu, podle níž si zaměstnanci budou na sdíleném pracovním místě sami rozvrhovat pracovní dobu. Tato místa jsou vhodná mj. i pro OZP, čímž se výrazně zlepšují podmínky pro jejich uplatnění (OZP často potřebují s ohledem na své postižení kratší pracovní úvazek).

4. SOCIÁLNÍ SLUŽBY

4.1. Jaké sociální služby mohou využívat osoby se zdravotním postižením?

Pro osoby se zdravotním postižením jsou určeny následující služby:

Sociální poradenství

Radí lidem, jak řešit jejich nepříznivou situaci. Je základní činností při poskytování všech druhů sociálních služeb; poskytovatelé jej musí zajistit vždy. **Základní sociální poradenství** o možnostech řešení nepříznivé sociální situace nebo jejího předcházení je vždy bezplatné. **Odborné poradenství** se zaměřuje na potřeby jednotlivých okruhů skupin lidí v občanských, manželských a rodinných poradnách, poradnách pro seniory, pro osoby se zdravotním postižením, poradnách pro oběti trestných činů a domácího násilí a ve speciálních lůžkových zdravotnických zařízeních hospicového typu. Zahrnuje též sociální práci s lidmi, jejichž způsob života může vést ke konfliktu se společností.

Raná péče

Terénní, případně i ambulantní služba pro rodiče a dítě ve věku do 7 let, které je zdravotně postižené nebo jehož vývoj je ohrožen kvůli nepříznivému zdravotnímu stavu. Raná péče podporuje rodiny a vývoj dítěte s ohledem na jeho specifické potřeby.

Osobní asistence

Terénní služba poskytovaná lidem, kteří mají sníženou soběstačnost kvůli věku, chronickému onemocnění nebo zdravotnímu postižení, a jejich situace vyžaduje pomoc jiné osoby. Služba se poskytuje bez časového omezení, v přirozeném sociálním prostředí a při činnostech, které dotýká potřebuje.

Pečovatelská služba

Terénní nebo ambulantní služba poskytovaná těm, kteří mají sníženou soběstačnost z důvodu věku, chronického onemocnění či zdravotního postižení. Dále je určena rodinám s dětmi, jejichž situace vyžaduje pomoc jiné osoby. Služba se poskytuje v určeném čase v domácnostech a v zařízeních sociálních služeb.

Průvodcovské a předčitatelské

služby Terénní nebo ambulantní služby poskytované osobám, které mají kvůli věku nebo zdravotnímu postižení snížené schopnosti v oblasti orientace nebo komunikace. Průvodci a předčitatelé pomáhají osobám vyřídit jejich záležitosti.

Tlumočnické služby

Tlumočnické služby jsou terénní, popřípadě ambulantní služby poskytované osobám s poruchami komunikace způsobenými především smyslovým postižením, které zamezuje běžné komunikaci s okolím bez pomoci jiné fyzické osoby. Služba obsahuje zprostředkování kontaktu se společenským prostředím a pomoc při prosazování práv a zájmů. Tlumočnické služby jsou poskytovány bez úhrady.

Podpora samostatného bydlení

Terénní služba určená těm, kteří mají sníženou soběstačnost z důvodu zdravotního postižení nebo chronického onemocnění, včetně duševního onemocnění, jejichž situace vyžaduje pomoc jiné osoby.

Odlehčovací služby

Terénní, ambulantní nebo pobytové služby poskytované lidem, kteří mají sníženou soběstačnost z důvodu věku, chronického onemocnění nebo zdravotního postižení, o které je jinak pečováno v jejich přirozeném sociálním prostředí. Cílem je umožnit pečovateli nezbytný odpočinek.

Centra denních služeb

Poskytují se zde ambulantní služby lidem, kteří mají sníženou soběstačnost z důvodu věku, chronického onemocnění nebo zdravotního postižení, a jejich situace vyžaduje pomoc jiné osoby. Jedná se například o pomoc při osobní hygieně, poskytnutí stravy, vzdělávací činnosti atd.

Denní stacionáře

Zde se poskytují ambulantní služby osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu věku nebo zdravotního postižení, a lidem s chronickým duševním onemocněním, jejichž situace vyžaduje pravidelnou pomoc jiné osoby.

Týdenní stacionáře

Poskytují pobytové služby osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu věku nebo zdravotního postižení, a lidem s chronickým duševním onemocněním, jejichž situace vyžaduje pravidelnou pomoc jiné osoby.

Domovy pro osoby se zdravotním postižením

V nich se poskytují pobytové služby osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu zdravotního postižení, jejichž situace vyžaduje pravidelnou pomoc jiné osoby.

Chráněné bydlení

Pobytová služba poskytovaná osobám, které mají sníženou soběstačnost kvůli zdravotnímu postižení nebo chronickému onemocnění, včetně duševního onemocnění, jejichž situace vyžaduje pomoc jiné osoby. Má formu skupinového, popřípadě individuálního bydlení.

Sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením

Ambulantní, případně terénní služby poskytované osobám v důchodovém věku nebo se zdravotním postižením, kterým hrozí sociální vyloučení.

Sociálně terapeutické dílny

Ambulantní služby poskytované osobám se sníženou soběstačností z důvodu zdravotního postižení, které kvůli tomu nejsou umísitelné na otevřeném ani chráněném trhu práce. Dlouhodobě a pravidelně podporují zdokonalování pracovních návyků a dovedností.

Tísňová péče

Tísňová péče je terénní služba, kterou se poskytuje nepřetržitá distanční hlasová a elektronická komunikace s osobami vystavenými stálému vysokému riziku ohrožení zdraví nebo života v případě náhlého zhoršení jejich zdravotního stavu nebo schopností.

4.2. Jak je to s dotacemi na sociální služby?

Dotace ze státního rozpočtu financuje běžné výdaje, které souvisejí s poskytováním služeb. Dotace se poskytuje registrovaným poskytovatelům sociálních služeb, kteří jsou zahrnuti do krajské nebo celostátní sítě sociálních služeb.

4.3. Kde jsou kontakty na poskytovatele sociálních služeb?

Kontakty najdete ve veřejném registru poskytovatelů sociálních služeb na stránkách

<https://www.mpsv.cz/registr-poskytovatelů-sluzeb>

5. DÁVKY PRO OSOBY SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM

5.1. Existují nějaké speciální dávky pro osoby se zdravotním postižením?

Základní dávkou je invalidní důchod. Osoby se zdravotním postižením mohou dále žádat o příspěvek na péči, příspěvek na mobilitu a příspěvek na zvláštní pomůcku, které poskytují krajské pobočky ÚP ČR.

5.2. Příspěvek na mobilitu

Příspěvek na mobilitu je opakující se nároková dávka, jež je určena osobě starší jednoho roku:

- která má nárok na průkaz označený symbolem ZTP nebo ZTP/P, který byl přiznán podle předpisů účinných od 1. ledna 2014
- která se za úhradu opakovaně v kalendářním měsíci dopravuje nebo je dopravována
- které nejsou poskytovány pobytové sociální služby v domově pro osoby se zdravotním postižením, domově pro seniory, v domově se zvláštním režimem nebo ve zdravotnickém zařízení ústavní péče (z důvodů hodných zvláštního zřetele může být příspěvek na mobilitu přiznán i osobě, která uvedené služby využívá).

Dané podmínky musí být splněny kumulativně po celý kalendářní měsíc. Výše dávky činí 900 Kč měsíčně. Vyplácí se tzv. pozadu, tedy do konce kalendářního měsíce následujícího po měsíci, za který náleží. Na žádost může být příspěvek na mobilitu vyplacen jednou splátkou za tři kalendářní měsíce, za které náležel.

Novelou zákona o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením byl zaveden příspěvek na mobilitu ve výši 2 900 Kč (nárok na dávku v této výši vznikl poprvé v prosinci 2022), který náleží při splnění ostatních zákonem stanovených podmínek osobám, které využívají po celý kalendářní měsíc zdravotnický prostředek pro dlouhodobou domácí oxygenoterapii nebo zdravotnický prostředek pro domácí plicní umělou ventilaci. Využívání uvedeného zdravotnického prostředku prokazuje oprávněná osoba potvrzením příslušné zdravotní pojišťovny. Platnost právní úpravy tohoto „zvýšeného příspěvku na mobilitu“ je časově omezena do 31. 12. 2026.

5.3. Příspěvek na zvláštní pomůcku

Nárok na příspěvek na zvláštní pomůcku má osoba se zdravotním postižením charakteru dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu uvedeným v příloze zákona č. 329/2011 Sb., o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením a o změně souvisejících zákonů, a její zdravotní stav nevyklučuje přiznání tohoto příspěvku.

Nárok na příspěvek na motorové vozidlo nebo zádržní systém má ten, kdo má těžkou vadu nosného nebo pohybového ústrojí, autistickou poruchu s těžkým funkčním postižením anebo těžkou nebo hlubokou mentální retardací. Okruh zdravotních stavů odůvodňujících a vylučujících přiznání příspěvku uvádí příloha k zákonu č. 329/2011 Sb., o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením.

Podmínkou pro získání příspěvku na zvláštní pomůcku dále je, že:

- Osoba je starší tří let (motorové vozidlo, úprava bytu, schodolez, stropní zvedací systém, svislá zdvihací plošina, šikmá zvedací plošina a schodišťová sedačka), patnácti let (vodící pes), jednoho roku (všechny ostatní pomůcky).
- Zvláštní pomůcka umožní osobě sebeobsahu nebo jí potřebuje k realizaci pracovního uplatnění, k přípravě na budoucí povolání, k získávání informací, vzdělávání anebo ke styku s okolím.
- Osoba může zvláštní pomůcku využívat.
- Zvláštní pomůcka není zdravotnickým prostředkem, který je hrazen z veřejného zdravotního pojištění anebo je osobě zapůjčen pojišťovnou. A nesmí jít o zdravotnický prostředek, který nebyl uhrazen z veřejného zdravotního pojištění či zapůjčen pojišťovnou kvůli nedostatečné zdravotní indikaci.
- Pokud je pomůckou motorové vozidlo, osoba se musí opakovaně každý měsíc dopravovat. Také platí podmínka, že je schopna řídit motorové vozidlo či v něm může být převážena.
- Seznam druhů a typů zvláštních pomůcek obsahuje vyhláška č. 388/2011 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením. Příspěvek se poskytuje i na pomůcku, jež v ní uvedena není, pokud ji ÚP ČR považuje za srovnatelnou s některou z pomůcek, kterou vyhláška zmiňuje.

Pokud jde o výši příspěvku na zvláštní pomůcku, zákon rozlišuje, zda jde o pomůcku v ceně do nebo přesahující 10 000 Kč, speciální úpravu má pro motorové vozidlo. U příspěvku na zvláštní pomůcku, jejíž cena je nižší než 10 000 Kč, spoluúčast osoby činí 1 000 Kč. U příspěvku na zvláštní pomůcku jejíž cena je vyšší než 10 000 Kč, je stanovena 10% spoluúčast osoby se zdravotním postižením na ceně pomůcky, nejméně 1 000 Kč (neplatí pro motorové vozidlo a pro případy, kdy je míra spoluúčasti určována individuálně).

Maximální výše příspěvku na zvláštní pomůcku je 350 000 Kč (500 000 Kč v případě pomůcky svislá zdvihací plošina nebo šikmá zvedací plošina). V případě pořízení motorového vozidla je maximální výše příspěvku 285 000 Kč a je nutno doložit příjem osoby, případně osob s ní společně posuzovaných.

5.4. Příspěvek na péči

Je určen osobám, které kvůli dlouhodobě nepříznivému zdravotnímu stavu potřebují pomoc jiné osoby při zvládání základních životních potřeb. Nárok na příspěvek na péči má osoba starší jednoho roku. Příjemce si z něj hradí pomoc, kterou mu může podle jeho rozhodnutí poskytovat buď osoba blízká, asistent sociální péče, registrovaný poskytovatel sociálních služeb, dětský domov nebo speciální lůžkové zdravotnické zařízení hospicového typu.

Při posuzování stupně závislosti se hodnotí schopnost zvládat tyto základní životní potřeby: mobilita, orientace, komunikace, stravování, oblékání a obouvání, tělesná hygiena, výkon fyziologické potřeby, péče o zdraví, osobní aktivity a péče o domácnost (neposuzuje se u osob do 18 let).

5.4.1. Výše příspěvku na péči

Příspěvek na péči se vyplácí měsíčně v kalendářním měsíci, za který náleží. Jeho částky byly zvýšeny od 1. července 2024 a nově činí:

Pro osoby do 18 let

ve stupni závislosti I (lehká závislost)	3 300 Kč
ve stupni II (středně těžká závislost)	7 400 Kč
ve stupni III (těžká závislost)	16 100 Kč
ve stupni IV (úplná závislost)	

- 23 000 Kč**, pokud osobě poskytuje pomoc poskytovatel pobytových sociálních služeb (domov pro osoby se zdravotním postižením, domov se zvláštním režimem, chráněné bydlení, sociální služby poskytované ve zdravotnických zařízeních lůžkové péče), nebo
- 27 000 Kč** v ostatních případech.

Pro osoby starší 18 let věku:

ve stupni závislosti I (lehká závislost)	880 Kč
ve stupni II (středně těžká závislost)	4 900 Kč
ve stupni III (těžká závislost)	14 800 Kč
ve stupni IV (úplná závislost)	

- 23 000 Kč**, pokud osobě poskytuje pomoc poskytovatel pobytových sociálních služeb (domov pro osoby se zdravotním postižením, domov pro seniory, domov se zvláštním režimem, chráněné bydlení, sociální služby poskytované ve zdravotnických zařízeních lůžkové péče), nebo
- 27 000 Kč** v ostatních případech

5.4.2. Zvýšení příspěvku na péči

Příspěvek na péči se zvyšuje o částku 2 000 Kč měsíčně, a to v případě splnění podmínek jednoho ze dvou následujících důvodů: z důvodu nízkého příjmu oprávněné osoby a osob s ní společně posuzovaných, a to

- nezaopatřenému dítěti do 18 let věku, kterému náleží příspěvek na péči (výjimkou je dítě, kterému náleží příspěvek na úhradu potřeb dítěte ze systému dávek pěstounské péče podle zákona o sociálně-právní ochraně dětí; dítě, jemuž nenáleží příspěvek na úhradu potřeb dítěte, protože požívá důchod z důchodového pojištění, který je stejný nebo vyšší než tento příspěvek; a dítě, které je v plném přímém zaopatření zařízení pro péči o děti nebo mládež)
- rodiči, kterému náleží příspěvek na péči, a který pečuje o nezaopatřené dítě do 18 let věku, jestliže rozhodný příjem oprávněné osoby a osob s ní společně posuzovaných není nižší než dvojnásobek částky životního minima oprávněné osoby a osob s ní společně posuzovaných podle zákona o životním a existenčním minimu.

5.5. Jak se posuzuje zdravotní stav pro nárok na dávky osobám se zdravotním postižením?

Posuzování zdravotního stavu pro účely příspěvku na zvláštní pomůcku

Posudkový orgán vychází zejména z nálezu ošetřujícího lékaře, případně z výsledků funkčních vyšetření a z vlastního vyšetření.

Posuzovaná osoba má možnost ve lhůtě stanovené posudkovým orgánem doložit lékařské nálezy, které sama vnímá jako významné pro posouzení zdravotního stavu, a které nemá k dispozici ošetřující lékař. Minimální lhůta pro předložení těchto podkladů je 15 dnů ode dne doručení výzvy. V odůvodněných případech může posudkový orgán prominout zmeškání stanovené lhůty.

Posuzování zdravotního stavu pro účely příspěvku na mobilitu

Pro účely příspěvku na mobilitu není samostatně posuzován zdravotní stav.

Posuzování zdravotního stavu pro účely příspěvku na péči

Při stanovení stupně závislosti vychází IPZS:

- ze zdravotního stavu osoby doloženého nálezem vydaným poskytovatelem zdravotních služeb, popřípadě také z vyšetření dětského klinického psychologa v případě pervazivních vývojových poruch,
- z výsledku sociálního šetření a zjištění potřeb dotyčné osoby,
- popřípadě z výsledků funkčních vyšetření a
- z výsledku vlastního vyšetření posuzujícího lékaře

Posuzovaná osoba má možnost ve lhůtě stanovené posudkovým orgánem doložit lékařské nálezy, které sama vnímá jako významné pro posouzení zdravotního stavu, a které nemá k dispozici ošetřující lékař. Minimální lhůta pro předložení těchto podkladů je 15 dnů ode dne doručení výzvy. V odůvodněných případech může posudkový orgán prominout zmeškání stanovené lhůty.

6. NEMOCENSKÉ A DŮCHODOVÉ POJIŠTĚNÍ

6.1. K čemu slouží nemocenské pojištění?

Systém nemocenského pojištění je určen výdělečně činným lidem, tj. zaměstnancům a OSVČ, které finančně zabezpečuje při ztrátě příjmu peněžitými dávkami nemocenského pojištění, pokud:

- jsou v dočasné pracovní neschopnosti kvůli nemoci, úrazu (pracovního i nepracovního) nebo jim byla nařízena karanténa,
- ošetřují člena rodiny,
- pečují o dítě,
- otěhotní a následně pečují o dítě,

6.1.1 Jaké jsou dávky nemocenského pojištění?

Z nemocenského pojištění se poskytují pojištěncům, kteří splňují podmínky, šest dávek, a to:

- nemocenské
- peněžitá pomoc v mateřství
- ošetřovné
- vyrovnávací příspěvek v těhotenství a v mateřství
- otcovská
- dlouhodobé ošetřovné.

Pro vznik nároku na dávku musí pojištěnec kromě konkrétních podmínek pro jednotlivé dávky splnit ještě obecné podmínky; základními jsou:

- podmínky pro vznik nároku na dávku se splnily v době zaměstnání zakládajícího účast na nemocenském pojištění nebo v době, kdy OSVČ byla účastna nemocenského pojištění, anebo v ochranné lhůtě
- zaměstnanec nevykonával v zaměstnání, ze kterého dávka náleží, práci, nebo OSVČ osobně nevykonávala samostatnou výdělečnou činnost.

Dávky se poskytují za kalendářní dny a vyplácí je pracoviště územní správy sociálního zabezpečení. Pokud vznikne z více pojištění nárok na stejnou dávku, dostane dotyčný pouze jednu, vypočtenou z úhrnu všech dosažených příjmů. Výše dávek závisí na dosaženém výdělku, na stanovené výši redukční hranice a procentní sazbě pro denní dávku.

Výdělek rozhodný pro stanovení výše dávky se zjišťuje zpravidla v období 12 měsíců předcházejících vzniku sociální události (např. dočasné pracovní neschopnosti).

Nemocenské

Náleží pojištěnci, kterého lékař uznal dočasně práce neschopným nebo kterému byla nařízena karanténa. Nárok na nemocenské rovněž vzniká z ochranné lhůty, která činí sedm kalendářních dnů po skončení zaměstnání zakládajícího účast na nemocenském pojištění. Podle platné právní úpravy vzniká nárok na nemocenské od 15. dne dočasné pracovní neschopnosti a poskytuje se nejdéle po dobu 380 kalendářních dnů trvání neschopnosti. Příjemci invalidního důchodu pro invaliditu 3. stupně a starobní důchodci mohou pobírat nemocenské maximálně 70 dnů při téže pracovní neschopnosti, nejvýše však 70 dnů v kalendářním roce, nejdéle však do dne, kdy končí jejich pojištění (pro poživatele invalidního důchodu pro invaliditu 1. a 2. stupně tato omezení neplatí). Po dobu prvních 14 dnů trvání dočasné pracovní neschopnosti zaměstnancům vyplácí náhradu mzdy zaměstnavatel.

Peněžitá pomoc v mateřství

Žena i muž musí splnit veškeré podmínky nároku pro dávku. Jednou z nich je, že pojištění trvalo alespoň 270 kalendářních dnů v posledních dvou letech před nástupem na peněžitou pomoc v mateřství. Z ochranné lhůty vznikne matce nárok na dávku za předpokladu, že pojištěné zaměstnání skončilo v době těhotenství.

Ochranná lhůta u těhotné pojištěnky činí tolik dnů, kolik dnů trvalo pojištění, maximálně 180 kalendářních dnů. V ostatních případech (např. při převzetí dítěte do péče nahrazující péči rodičů nebo u muže) činí ochranná lhůta 7 kalendářních dnů.

Nástup si budoucí matka určuje šest až osm týdnů před očekávaným dnem porodu a podpůrčí doba činí 28 týdnů (u vícečetných porodů 37 týdnů). Otec dítěte či manžel matky se mohou s matkou v péči o dítě střídat, peněžitou pomoc v mateřství z tohoto důvodu však mohou pobírat nejdříve však od sedmého týdne ode dne porodu minimálně po dobu 7 kalendářních dnů po sobě jdoucích.

Ošetřovné

Ošetřovné dostane zaměstnanec, který nemůže pracovat, protože např. musí ošetřovat nemocné dítě nebo jinou fyzickou osobu, pečovat o zdravé dítě do deseti let, protože školu nebo dětské zařízení, v jehož péči jinak je, uzavřeli z nařízení příslušného orgánu (např. kvůli havárii či epidemii), dítěti nařídili karanténu, nebo osoba, jež jinak o dítě pečuje, sama onemocněla. Zákon umožňuje oprávněným (zpravidla rodičům) se alespoň jednou při ošetřování (v péči) vystřídat. Podmínkou je, že zaměstnanec žije s ošetřovanou osobou v domácnosti; to neplatí v případě ošetřování rodinných příslušníků v linii přímé. Podpůrčí doba začíná prvním dnem potřeby ošetřování a činí nejdéle devět dnů. U osamělého zaměstnance, jenž má v trvalé péči aspoň jedno dítě ve věku do 16 let, které neukončilo povinnou školní docházku, trvá podpůrčí doba nejdéle 16 dnů.

Vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství

Náleží pojištěné zaměstnankyni, kterou kvůli těhotenství, mateřství nebo kojení převedli na jinou práci a kvůli tomu má bez svého zavinění menší příjem. Dávka se poskytuje od prvního dne za kalendářní dny, kdy trvalo převedení. Vypočte se jako rozdíl mezi denním vyměřovacím základem zjištěným ke dni přeřazení ženy na jinou práci a průměrem jejích příjmů připadajících na jeden den v měsících po převedení.

Otcovská

Nárok na dávku má otec dítěte, který o dítě pečuje a osoba (muž nebo žena), která převzala dítě do péče nahrazující péči rodičů, na základě rozhodnutí příslušného orgánu. Za otce dítěte je pro účely této dávky považován ten, kdo je v matrice (knize narození) zapsán jako otec. Nárok na dávku má i otec, jehož dítě se narodilo mrtvé nebo zemřelo v době šesti týdnů od narození. Otcovská náleží, jen pokud tatínek nastoupí v období 6 týdnů ode dne narození dítěte, anebo ode dne převzetí dítěte do péče, jestliže takové dítě nedosáhlo 7 let věku.

Pokud došlo k hospitalizaci maminky či novorozence ze zdravotních důvodů, šestitýdenní období, během kterého může otec dávku čerpat, se prodlužuje o kalendářní dny hospitalizace. V tomto případě lze nastoupit na otcovskou nejdéle do jednoho roku věku dítěte.

Pokud byla otcovská z důvodu péče o dítě vyčerpána a dítě posléze zemřelo, může vzniknout nárok na otcovskou i z důvodu úmrtí dítěte.

Podpůrčí doba činí u otcovské maximálně 2 týdny bez možnosti přerušení a začíná dnem nástupu na otcovskou.

Dlouhodobé ošetřovné

U dlouhodobého ošetřovného jsou stanoveny podmínky jednak pro ošetřovanou osobu a jednak pro osobu ošetřující.

U ošetřované osoby muselo dojít k závažnému zhoršení zdravotního stavu, který vyžadoval alespoň čtyřdenní hospitalizaci v nemocnici a potvrzení, že potřeba celodenní péče bude trvat nejméně dalších 30 dnů. Požádat o rozhodnutí o potřebě dlouhodobé péče lze do 8 dnů po dni

propuštění ošetřované osoby z nemocnice. Jedná-li se o ošetřovanou osobu v inkurabilním stavu (v terminálním stadiu nemoci), potřeba dlouhodobé péče vzniká dnem, v němž ji ošetřující lékař zjistil a podmínka hospitalizace se nevyžaduje.

Okruh ošetřujících osob je široký, u rodinných příslušníků (nejen v linii přímé) se nevyžaduje soužití v domácnosti. Vyžaduje čekací doba, kdy nemocenské pojištění muselo u zaměstnance trvat v posledních 4 měsících alespoň 90 dnů, OSVČ musela být nemocensky pojištěna v posledních 3 měsících. Ošetřující osoba nesmí po dobu ošetřování vykonávat žádnou výdělečnou činnost, ani nepojištěnou. V průběhu 90 dnů se mohou ošetřující osoby libovolně střídát v ošetřování osoby vyžadující dlouhodobou péči po celých dnech. Nárok na další dlouhodobé ošetřovné u stejné osoby vznikne ošetřující osobě nejdříve po uplynutí 12 měsíců od skončení předchozí dlouhodobé péče o tutéž osobu.

Podpůrčí doba činí maximálně 90 kalendářních dnů.

6.1.2. Kde žádat o dávky nemocenského pojištění a kdo je vyplácí?

Příslušný ošetřující lékař vystaví elektronicky tiskopis (např. rozhodnutí o vzniku potřeby ošetřování, potvrzení o očekávaném dni porodu), který elektronicky odešle ČSSZ/ÚSSZ spolu s číslem telefonu pojištěnce nebo e-mailovou adresou pro zaslání identifikátoru k dávce formou SMS či e-mailu. ČSSZ/ÚSSZ zašle pojištěnci identifikátor k sociální události (např. ošetřovnému) formou SMS či e-mailu (dle sdělených kontaktních údajů), příp. lékař předá rozhodnutí pojištěnci v listinné podobě; potvrzení bude také pro pojištěnce dostupné na ePortálu ČSSZ/ÚSSZ. Identifikátor sociální události a potřebné údaje pro posouzení nároku na dávku předá zaměstnanec svému zaměstnavateli, který elektronicky odešle veškeré podklady pro výplatu dávky ČSSZ/ÚSSZ. OSVČ podává žádost o dávku přímo na příslušnou ÚSSZ.

Dávky se vyplácejí nejpozději ve lhůtě jednoho měsíce následujícího po dni, v němž byla kompletní žádost doručena na ÚSSZ. Dávky se vyplácejí bez vydání rozhodnutí, stejným způsobem jako mzda (plat), nepožádá-li zaměstnanec o jiný způsob výplaty ÚSSZ. Pojištěnec obdrží pouze písemné oznámení o dávce. Pokud s něčím nesouhlasí (např. s výší vyplacené dávky), může podat u ÚSSZ, která dávky vyplatila, do 30 dnů písemnou žádost o vydání rozhodnutí o dávce, v němž uvede důvody svého nesouhlasu. Podáním této žádosti se zahajuje „klasické“ správní řízení o dávce zakončené soudně přezkoumatelným rozhodnutím.

6.1.3. Jak se posuzuje zdravotní stav v nemocenském pojištění?

Posuzování zdravotního stavu pro účely nemocenského pojištění zahrnuje:

1. posuzování dočasné pracovní neschopnosti,
2. posuzování pracovní schopnosti po uplynutí podpůrčí doby,
3. posuzování zdravotního stavu pro účely poskytování peněžité pomoci v mateřství, ošetřovného, dlouhodobého ošetřovného a vyrovnávacího příspěvku v mateřství.

Podle bodu jedna a tři provádí posuzování zdravotního stavu ošetřující lékař, podle bodu dvě jej posuzují orgány nemocenského pojištění svými lékaři.

6.2. K čemu slouží důchodové pojištění?

Důchodové pojištění má přiměřeně zabezpečit pojištěnce ve stáří, při vzniku invalidity a při úmrtí živitele. Výše důchodu se skládá ze dvou složek, a to ze základní výměry a z procentní výměry. Výše základní výměry je stanovena pevnou částkou stejnou pro všechny druhy důchodů ve výši 10 % průměrné mzdy měsíčně, která v roce 2025 činí 4 660 Kč měsíčně. Výše procentní výměry závisí na délce doby pojištění a výši příjmů dosažených v rozhodném období před přiznáním důchodu.

6.2.1. Druhy důchodů

Z důchodového pojištění se při splnění podmínek stanovených zákonem poskytují tyto druhy důchodů:

- starobní důchod (včetně tzv. předčasného, který lze přiznat pojištěnci při získání potřebné doby pojištění, jestliže mu do dosažení důchodového věku chybí ode dne, od něhož se starobní důchod přiznává, nejvýše 3 roky, -
- invalidní důchod pro invaliditu prvního, druhého nebo třetího stupně,
- vdovský a vdovecký důchod,
- sirotčí důchod.

6.2.2. Posuzování zdravotního stavu pro účely důchodového pojištění a stupně invalidity

Zdravotní stav a pracovní schopnost posuzuje Institut posuzování zdravotního stavu při zjišťovacích a kontrolních lékařských prohlídkách.

Za tím účelem posuzuje:

- invaliditu a změnu stupně invalidity (pro účely posouzení nároku na invalidní důchod a jeho výši),
- dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav dítěte a jeho schopnost vykonávat kvůli tomu výdělečnou činnost (pro účely posuzování nezaopatřenosti dítěte).

Pojištěnec je invalidní, jestliže mu kvůli dlouhodobě nepříznivému zdravotnímu stavu poklesla pracovní schopnost nejméně o 35 %.

Příčemž platí: pokud pracovní schopnost pojištěnce klesla

- nejméně o 35 %, avšak nejvíce o 49 %, jedná se o invaliditu prvního stupně,
- nejméně o 50 %, avšak nejvíce o 69 %, jedná se o invaliditu druhého stupně,
- nejméně o 70 %, jedná se o invaliditu třetího stupně.

6.2.3. Podmínky nároku na invalidní důchod

Pojištěnec má nárok na invalidní důchod, jestliže nedosáhl věku 65 let nebo důchodového věku, je-li důchodový věk vyšší než 65 let, a stal se:

- invalidním a získal potřebnou dobu pojištění, pokud nesplnil ke dni vzniku invalidity podmínky nároku na obecný starobní důchod podmíněný dosažením důchodového věku, případně, byl-li přiznán předčasný starobní důchod, pokud nedosáhl důchodového věku, nebo
- invalidním následkem pracovního úrazu.

Potřebná doba pojištění pro nárok na invalidní důchod činí u pojištěnce ve věku

- do 20 let méně než jeden rok,
- od 20 let do 22 let jeden rok,
- od 22 let do 24 let dva roky,
- od 24 let do 26 let tři roky,
- od 26 let do 28 let čtyři roky,
- nad 28 let pět roků.

Potřebná doba pojištění se zjišťuje z období před vznikem invalidity, a jde-li o pojištěnce ve věku nad 28 let, z posledních deseti roků před vznikem invalidity. U pojištěnce staršího 38 let je podmínka potřebné doby pojištění splněna též tehdy, byla-li získána v období posledních 20 let před vznikem invalidity; potřebná doba pojištění činí přitom deset roků. Na invalidní důchod pro invaliditu třetího stupně má nárok též ten, kdo dosáhl aspoň 18 let, má trvalý pobyt na území ČR a je invalidní pro invaliditu třetího stupně, jestliže invalidita vznikla před dosažením 18 let a dotyčný nebyl pojištěn po potřebnou dobu.

6.2.4. Podání žádosti o důchod a jeho výplata

Žádost o přiznání důchodu lze podat buď v listinné podobě nebo v elektronické podobě. V listinné podobě sepisuje s občanem žádost územní správa sociálního zabezpečení, na kterou se obrátil, a to na předepsaném tiskopise. Za občany, kteří vzhledem ke svému zdravotnímu stavu nemohou sami podávat žádost, mohou s jejich souhlasem a na základě lékařského potvrzení o zdravotním stavu požádat o důchod rodinní příslušníci.

Žádost v elektronické podobě ve formátu, struktuře a tvaru určeném Českou správou sociálního zabezpečení lze podat kterékoli územní správě sociálního zabezpečení. Žádost se podává prostřednictvím elektronické aplikace portálu České správy sociálního zabezpečení s využitím elektronické identifikace určené Českou správou sociálního zabezpečení.

Žádost lze podat nejdříve čtyři měsíce přede dnem, od kterého občan chce důchod přiznat. O nárocích z důchodového pojištění (s výjimkou nároků příslušníků ozbrojených sil) rozhoduje Česká správa sociálního zabezpečení (Křížová 25, 225 08 Praha 5), jež je vyplácí, a to dopředu v pravidelných měsíčních lhůtách, které určí.

Další informace o nemocenském a důchodovém pojištění lze získat na internetových stránkách České správy sociálního zabezpečení (www.cssz.cz) a Ministerstva práce a sociálních věcí (www.mpsv.cz).

7. STÁTNÍ SOCIÁLNÍ PODPORA

Systém státní sociální podpory je upraven zákonem o státní sociální podpoře, podle něhož se poskytují následující dávky:

- přídavek na dítě
- rodičovský příspěvek
- příspěvek na bydlení
- porodné
- pohřebné.

O dávkách rozhodují a vyplácejí je krajské pobočky ÚP ČR.

7.1. Přídavek na dítě

Přídavek na dítě je základní dlouhodobá dávka poskytovaná rodinám s dětmi. Je nárokem dítěte. Nárok vzniká, pokud příjem v rodině nepřesahuje 3,4násobek jejího životního minima. Přídavek na dítě je poskytován ve třech výších podle věku dítěte.

Pokud některá ze společně posuzovaných osob má v každém kalendářním měsíci rozhodného období příjem:

- ze závislé činnosti alespoň ve výši částky životního minima jednotlivce,
- ze samostatné činnosti,
- z dávek nemocenského pojištění,
- z dávek důchodového pojištění,
- z podpory v nezaměstnanosti a podpory při rekvalifikaci,
- z příspěvku na péči o osobu do 18 let věku, nebo
- z rodičovského příspěvku, pokud je poskytován po vyčerpání peněžité pomoci v mateřství, náleží nezaopatřenému dítěti dávka ve zvýšení výměře.

Věk nezaopatřeného dítěte Přídavek na dítě v Kč měsíčně

	Základní výměra	zvýšená výměra
do 6 let	830	1330
6–15 let	970	1470
15–26 let	1080	1580

7.2. Rodičovský příspěvek

Nárok má rodič, jenž po celý kalendářní měsíc osobně, celodenně a řádně pečuje o dítě (narozené po 1.1.2024), které je nejmladší v rodině, a to až do vyčerpání celkové částky 350 000 Kč, u vícero dětí pak 1,5násobek uvedené částky, nejdéle do tří let věku dítěte.

Podmínkou nároku na rodičovský příspěvek je, že dítě mladší než dva roky navštěvuje jesle, mateřskou školu nebo jiné zařízení pro děti předškolního věku pouze v rozsahu nepřevyšujícím 92 hodin v měsíci. Dítě může navštěvovat léčebně rehabilitační zařízení nebo jesle, mateřskou školu nebo obdobné zařízení pro zdravotně postižené předškolní děti na čtyři hodiny denně. Dítě se zdravotním postižením může navštěvovat jesle, mateřskou školu nebo obdobné zařízení pro děti předškolního věku v rozsahu nepřevyšujícím šest hodin denně. Dítě, jehož osamělý rodič nebo oba rodiče jsou závislí na pomoci jiné osoby ve stupni III nebo IV, může navštěvovat jesle, mateřskou školu nebo obdobné zařízení pro děti předškolního věku v rozsahu nepřevyšujícím čtyři hodiny denně. U dítěte, které dovršilo dva roky věku, není docházka do zařízení omezena. Příjmy rodiče se nesledují. Rodič může být při pobírání rodičovského příspěvku výdělečně činný, ale musí v této době zajistit péči o dítě jinou zletilou osobou.

7.3. Příspěvek na bydlení

Touto dávkou stát přispívá na náklady na bydlení rodinám a jednotlivcům s nízkými příjmy. Nárok má vlastník nebo nájemce či podnájemce bytu, jestliže 30 % příjmů rodiny nestačí k pokrytí nákladů na bydlení a zároveň těchto 30 % příjmů rodiny je nižší než příslušné normativní náklady stanovené zákonem.

Za vlastníka bytu se považuje i manžel, který byt užívá na základě práva bydlení odvozeného od vlastnického práva druhého manžela, pokud nárok na příspěvek neuplatňuje manžel jako vlastník bytu. Za vlastníka se považuje i osoba, která užívá byt na základě služebnosti užívání celého bytu.

7.4. Porodné

Touto dávkou se rodině jednorázově přispívá na náklady související s narozením prvního a druhého dítěte. Nárok na porodné je vázán na stanovenou hranici příjmů v rodině, která v kalendářním čtvrtletí předcházejícím narození dítěte musí být nižší než 2,7násobek životního minima rodiny. Výše porodného činí 13 000 Kč na první živě narozené dítě a 10 000 Kč na druhé dítě.

7.5. Pohřebné

Na pohřebné má nárok osoba, jež vypravila pohřeb nezaopatřenému dítěti, nebo rodiči nezaopatřeného dítěte, nebo plodu po potratu nebo plodu po umělém přerušení těhotenství v případě, že bylo provedeno ze zdravotních důvodů podle zákona o umělém přerušení těhotenství, a pokud plod byl vydán k pohřbení podle zákona o pohřebnictví. Platí, že zemřelý musel mít ke dni úmrtí trvalý pobyt a bydliště na území ČR ve smyslu zákona o státní sociální podpoře. Podmínka pobytu se nezjišťuje pro nárok na pohřebné u mrtvě narozeného dítěte.

Výše pohřebného činí 5 000 Kč.

7.6. Některé praktické informace

Nárok na výplatu dávek zaniká uplynutím tří měsíců ode dne, za který dávky náleží. U dávek jednorázových zaniká nárok uplynutím jednoho roku ode dne, za který dávka náleží. Příjmy rozhodné pro nárok na dávky státní sociální podpory zahrnují především výdělky ze závislé činnosti, z podnikání nebo jiné samostatné výdělečné činnosti a dále dávky nemocenského a důchodového pojištění a podporu v nezaměstnanosti včetně obdobných příjmů z ciziny. Do rozhodného příjmu se započítávají i tzv. čisté příjmy. Rodinou se rozumí soužití rodičů a nezaopatřených dětí ve společné domácnosti. Za nezaopatřené dítě je považováno dítě do skončení povinné školní docházky a dále, pokud se buď připravuje na budoucí povolání, nebo je zdravotně postižené, nejdéle však do 26 let. U příspěvku na bydlení se společně posuzují všechny osoby, vymezené v § 4 zákona č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu.

7.7. Jak se posuzuje zdravotní stav pro účely státní sociální podpory?

Nepříznivý zdravotní stav nemá v nárocích na dávky státní sociální podpory významnější vliv. Důležitou kategorií zákona o státní sociální podpoře je nezaopatřené dítě. Skutečnost, zda se dítě nemůže soustavně připravovat na budoucí povolání nebo vykonávat výdělečnou činnost pro nemoc nebo úraz, posuzují a potvrzují ošetřující lékaři. V těchto případech jde obvykle o nepříznivý zdravotní stav, který trvá několik týdnů nebo měsíců, jako např. léčení úrazů, vážnějších infekčních nemocí, stavy po závažnějších operacích aj. Adekvátní léčba zpravidla zdravotní stav upraví a stabilizuje. Dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav, kvůli kterému dítě nemůže vykonávat soustavnou výdělečnou činnost, posuzuje LPS. Ta musí prokázat, že nemoc, úraz či postižení má charakter dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu, který je natolik vážný, že dítě je neschopno vykonávat soustavnou výdělečnou činnost nebo se nemůže připravovat na budoucí povolání. Může jít například o léčení nádorového onemocnění, opakované závažné operace, léčbu rozsáhlých popálenin, těžké úrazy s náročným léčením apod.

8. POMOC V HMOTNÉ NOUZI

Podmínky stanovuje zákon o pomoci v hmotné nouzi, který vymezuje situace spojené s nedostatečným zabezpečením základní obživy, bydlení a mimořádnými událostmi. Napomáhá řešení některých nárazových životních situací. Každý má nárok na poskytnutí základních informací, které nejen řeší jeho současnou situaci, ale i hmotné nouzi předcházejí. Součástí pomoci je sociální práce s klienty. O dávkách rozhodují a vyplácejí je krajské pobočky ÚP ČR.

8.1. Co je to hmotná nouze?

Jde v zásadě o stav, kdy osoba či rodina nemá dostatečné příjmy a její celkové sociální a majetkové poměry neumožňují uspokojení základních životních potřeb na úrovni ještě přijatelné pro společnost. Současně si tyto příjmy nemůže z objektivních důvodů zvýšit (uplatněním nároků a pohledávek, prodejem nebo jiným využitím majetku) a vyřešit tak svoji nelehkou situaci vlastním přičiněním.

V hmotné nouzi není ten, kdo:

- prokazatelně neprojevuje snahu zvýšit si příjem vlastním přičiněním,
- není v pracovním nebo obdobném vztahu, popřípadě nevykonává tyto vztahy alespoň v rozsahu 20 hodin měsíčně, nevykonává samostatnou výdělečnou činnost a není veden v evidenci uchazečů o zaměstnání,

- je v pracovním nebo obdobném vztahu, ale nemá z těchto vztahů v rozhodném období příjem,
- je veden v evidenci uchazečů o zaměstnání a bez vážných důvodů odmítl vykonávat krátkodobé zaměstnání nebo účastnit se v cíleném programu k řešení zaměstnání,
- nezískal nemocenské dávky nebo mu náleží ve snížené výši, protože si přivodil pracovní neschopnost úmyslně,
- je osobou samostatně výdělečně činnou a jeho příjem po odečtení přiměřených nákladů na bydlení nedosahuje částky živobytí proto, že se nepřihlásil k nemocenskému pojištění,
- za neplnění povinností zákonného zástupce dítěte spojených s řádným plněním povinné školní docházky dostal sankci,
- nastoupil výkon zabezpečovací detence nebo trestu odnětí svobody nebo byl vzat do vazby.

8.2. Dávky a jejich výplata

Pomoc v hmotné nouzi obsahuje následující dávky:

- příspěvek na živobytí
- doplatek na bydlení
- mimořádná okamžitá pomoc

8.3. Příspěvek na živobytí

Příspěvek na živobytí je základní dávka, která pomáhá osobě či společně posuzovaným osobám při nedostatečném příjmu. Nárok na příspěvek vzniká osobě či rodině, pokud po odečtení přiměřených nákladů na bydlení nedosahují jejich příjem výše částky živobytí. Částka živobytí je stanovena pro každého individuálně, a to na základě hodnocení jeho snahy a možností. Jednotlivé částky živobytí osob se sčítají. Odvíjí se od existenčního a životního minima. U těch, kdo musí dodržovat nákladné dietní stravování, se částka zvyšuje za podmínek daných vyhláškou (např. o 1 238 Kč u diety diabetické, o 3 066 Kč u diety při onemocnění celiakií, o 1 205 Kč u diety v těhotenství a při kojení do jednoho roku věku dítěte). Pokud zdravotní stav vyžaduje více typů dietního stravování, zvyšuje se částka živobytí pouze jednou, a to o sumu odpovídající nejvyšší z diet. Výše příspěvku se stanovuje jako rozdíl mezi částkou živobytí osoby či rodiny a jejich příjmem, od kterého se odečtou přiměřené náklady na bydlení.

8.4. Doplatek na bydlení

Je dávka pomoci v hmotné nouzi, která společně s vlastními příjmy občana a příspěvkem na bydlení ze systému státní sociální podpory pomáhá uhradit odůvodněné náklady na bydlení. Výše doplatku na bydlení je stanovena tak, aby po zaplacení odůvodněných nákladů na bydlení (tj. nájmu, služeb s bydlením spojených a nákladů za dodávky energií) zůstala osobě či rodině částka živobytí. Nárok na doplatek na bydlení má vlastník bytu, nebo jiná osoba, která užívá byt na základě smlouvy, rozhodnutí, nebo jiného právního titulu, a po splnění stavebně technických standardů kvality bydlení vlastník stavby pro individuální či rodinnou rekreaci, jejichž příjem/příjem společně posuzovaných osob je po úhradě odůvodněných nákladů na bydlení nižší než částka jeho živobytí/částka živobytí společně posuzovaných osob. Okruh společně posuzovaných osob pro účely doplatku na bydlení je stejný jako pro účely příspěvku na živobytí. Doplatek na bydlení je možné přiznat i s přihlédnutím k sociálním a majetkovým poměrům i osobě, které nebyl přiznán příspěvek na živobytí z důvodu, že jeho příjem a příjem společně posuzovaných osob přesáhl jejich částku živobytí, ale nepřesáhl 1,3násobek jejich částky živobytí.

Zákon o pomoci v hmotné nouzi pamatuje i na specifické situace spojené s bydlením. V případech hodných zvláštního zřetele může orgán pomoci v hmotné nouzi doplatek na bydlení poskytnout do části bytu, po splnění hygienických podmínek do ubytovacího zařízení a po splnění stavebně technických standardů kvality bydlení do jiného než obytného prostoru. Jako případ hodný zvláštního zřetele se vždy považuje ubytování v pobytových sociálních službách (např. azylový dům, domov pro seniory, chráněné bydlení).

8.5. Mimořádná okamžitá pomoc

Mimořádná okamžitá pomoc je jednorázová dávka pomoci v hmotné nouzi. Nastane-li některá z určitých situací opakovaně v průběhu kalendářního roku, může být poskytnuta vícekrát. Mimořádná okamžitá pomoc je určena lidem, kteří se ocitnou v situacích, jež musí bezodkladně řešit.

Zákon stanoví sedm takových situací:

1. Nejsou plněny podmínky pro poskytnutí opakovaných dávek (příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení), ale v případě neposkytnutí pomoci hrozí vážná újma na zdraví. Dávku lze poskytnout v částce, která doplní příjem osoby do výše existenčního minima (v případě nezaopatřeného dítěte do životního minima).
2. Postižení vážnou mimořádnou událostí
  - a) živelní pohroma – např. ekologická havárie, povodeň, vichřice, požár Dávku lze poskytnout až do výše 15násobku částky životního minima jednotlivce, tj. až do výše 72 900 Kč.
  - b) jiná událost, kterou nebylo možné s ohledem na její rozsah předvídat a ani jí předejít – ohrožení ztrátou bydlení, nezajištění základních životních podmínek. Dávku lze poskytnout až do výše 40násobku částky životního minima jednotlivce v rámci 12 kalendářních měsíců po sobě jdoucích, tj. až do výše 194 400 Kč.
3. Nedostatek prostředků k úhradě jednorázového výdaje spojeného např. se zaplacením poplatku za vystavení duplikátů osobních dokladů, ztráty peněz, nocleh, úhrada nedoplatku v rámci vyúčtování energií atd. Dávku lze poskytnout až do výše tohoto jednorázového výdaje.
4. Nedostatek prostředků k nákupu nebo opravě předmětů dlouhodobé potřeby, např. pračky, lednice.

Dávku lze poskytnout až do výše těchto výdajů, maximálně však v průběhu kalendářního roku do výše desetinásobku částky životního minima jednotlivce, tj. až do částky 48 600 Kč.

5. Nedostatek financí k uhrazení odůvodněných nákladů souvisejících se vzděláním nebo se zájmovou činností nezaopatřených dětí a na zajištění nezbytných činností souvisejících s jejich sociálně-právní ochranou, např. školy v přírodě, tábory, lyžařské výcviky, školní pomůcky a potřeby. Dávku lze poskytnout až do výše těchto výdajů, maximálně však v průběhu kalendářního roku do výše desetinásobku částky životního minima jednotlivce, tj. až do částky 48 600 Kč.
6. Ohrožení sociálním vyloučením. Jde například o lidi vracející se z vězení, z dětského domova a z pěstounské péče po dosažení zletilosti nebo po ukončení léčby chorobných závislostí. Dávku lze poskytnout až do výše 1000 Kč. V průběhu roku může být poskytnuta opakovaně, součet však nesmí překročit čtyřnásobek částky životního minima jednotlivce, tj. maximálně částku 13 640 Kč.

7. Nad rámec shora specifikovaných forem mimořádné okamžité pomoci byla v důsledku ničivých povodní, které zasáhly Česko v září 2024, vytvořena speciální dávka mimořádné okamžité pomoci, která je určena na úhradu dočasného náhradního ubytování. Tuto formu mimořádné okamžité pomoci je možné poskytnout žadateli v případě, kdy stavba, kterou v době zasažení povodní užíval k trvalému bydlení, je neobyvatelná, a proto potřebuje dočasné náhradní ubytování. V těchto případech nejsou v rámci hodnocení nároku na dávku zjišťovány příjmové ani sociální a majetkové poměry žadatele či osob společně posuzovaných.

Mimořádná okamžitá pomoc na dočasné náhradní ubytování může být poskytnuta ve výši skutečné úhrady za ubytování, pokud tato výše nepřesáhne zákonem stanovený limit. Dávka se poskytuje měsíčně, maximálně ve výši podle počtu osob, které dočasné náhradní ubytování užívají takto:

15 000 Kč na 1 osobu,
18 000 Kč na 2 osoby,
21 000 Kč na 3 osoby,
24 000 Kč na 4 nebo více osob.

Mimořádná okamžitá pomoc je podle speciální právní úpravy, jež byla vytvořena s ohledem na ničivé následky povodní, poskytována pouze v období nejpozději do 31. 12. 2025, přičemž po tomto datu podpora pozbyde účinnosti.

9. POMOC OSOBÁM SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM Z EU A V JINÝCH STÁTECH

9.1. Pomáhá osobám se zdravotním postižením Evropská unie?

Téměř každý šestý člověk v Evropské unii má nějaké zdravotní postižení. Při přístupu ke zdravotní péči, vzdělávání, zaměstnání, rekreačním činnostem, jakož i při účasti na politickém životě se osoby se zdravotním postižením dosud stále potýkají se značnými překážkami. Jsou více ohroženy chudobou nebo sociálním vyloučením (28,4 %) v porovnání s osobami bez postižení (18,4 %). Více než polovina osob se zdravotním postižením uvádí, že se v roce 2019 cítila osobně diskriminována.

Problematicke osob se zdravotním postižením věnuje Evropská unie velkou pozornost. Svědčí o tom mj. i vydání dokumentu Unie rovnosti: Strategie práv osob se zdravotním postižením na období 2021–2030. V daném desetiletí má Strategie zlepšit život osob se zdravotním postižením, a to v Evropské unii i mimo ni. Strategie zohledňuje rozmanitost zdravotního postižení, které je výsledkem vzájemného působení dlouhodobého fyzického, mentálního, duševního nebo smyslového postižení, jež často není viditelné, s překážkami v okolí, jakož i vyšší výskyt postižení s věkem, kdy určitou formu zdravotního postižení udává přibližně polovina osob starších 65 let. Strategie prosazuje průřezovou perspektivu a zabývá se konkrétními překážkami, jimž čelí osoby se zdravotním postižením, které se nacházejí v situaci prolínání identit (genderová, rasová, etnická, sexuální, náboženská), ve složité socioekonomické či jiné zranitelné situaci. Pokud jde o osoby se zdravotním postižením, zvláštní pozornost vyžadují ženy, děti, starší osoby, osoby bez domova, uprchlíci, Romové a jiné etnické menšiny. Strategie podporuje ekologickou a digitální transformaci a zdravou Evropu.

9.2. Má průkaz osoby se zdravotním postižením mezinárodní platnost?

Průkaz platí na území České republiky. Případné poskytnutí například slevy z ceny vstupného do muzea v jiném členském státě EU je výlučně na rozhodnutí provozovatele. Průkazy určené lidem se zdravotním postižením obdobné českým existují ve většině zemí EU. Podmínky, za kterých je poskytují, se však významně liší, stejně jako okruh benefitů, k nimž opravňují. Stejně se liší i dávková pomoc.

Tuto situaci změní dvě směrnice (Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/2841 ze dne 23. října 2024, kterou se zavádí evropský průkaz osoby se zdravotním postižením a evropský parkovací průkaz pro osoby se zdravotním postižením a Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/2842 ze dne 23. října 2024, kterou se rozšiřuje působnost směrnice (EU) 2024/2841 na státní příslušníky třetích zemí oprávněně pobývajících v členském státě). První směrnice zavádí evropský průkaz osoby se zdravotním postižením a evropský parkovací průkaz pro osoby se zdravotním postižením, stanoví povinnost jejich vzájemného uznávání v určitých oblastech apod. Stanoví i jejich jednotný vzor. Druhá směrnice rozšiřuje stanovená pravidla na státní příslušníky třetích zemí legálně pobývajících v zemích Evropské unie. Samy směrnice však nestačí. Pro faktické zavedení evropských průkazů a zajištění jejich vzájemného uznávání musí členské státy upravit své právní předpisy, nastavit potřebné mechanismy, tj. učinit řadu legislativních a praktických kroků, včetně např. zřízení zvláštních internetových stránek. Členské státy musí do 5. června 2027 přijmout a zveřejnit právní předpisy nezbytné proto, aby celý systém mohl začít fungovat od 5. června 2028.

9.3 Parkovací průkaz pro osoby se zdravotním postižením

Parkovací průkaz označující vozidlo přepravující osobu těžce zdravotně postiženou (parkovací průkaz) vydává obecní úřad obce s rozšířenou působností držitelům průkazu ZTP (s výjimkou postižených úplnou nebo praktickou hluchotou) nebo držitelům průkazu ZTP/P. Na rozdíl od průkazu osoby se zdravotním postižením přináší parkovací průkaz benefity v oblasti parkování i v ostatních zemích EU. Základní informace jsou v brožuře Parkovací karta pro postižené osoby v Evropské unii: podmínky v členských státech, kterou v roce 2009 vydala Evropská komise. Problematika parkovacího průkazu nepatří do působnosti MPSV. V dané oblasti je kompetentní Ministerstvo dopravy a obecní úřady obcí s rozšířenou působností.

Dne 14. listopadu 2024 byly v Úředním věstníku Evropské unie publikovány dvě směrnice, které mají za cíl usnadnit cestování osob se zdravotním postižením. Jde o směrnici Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/2841 ze dne 23. října 2024, kterou se zavádí evropský průkaz osoby se zdravotním postižením a **evropský parkovací průkaz pro osoby se zdravotním postižením** a směrnici Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/2842 ze dne 23. října 2024, kterou se rozšiřuje působnost směrnice (EU) 2024/2841 na státní příslušníky třetích zemí oprávněně pobývajících v členském státě.

Samy směrnice nestačí. Pro faktické zavedení evropského průkazu osoby se zdravotním postižením a **evropského parkovacího průkazu pro osoby se zdravotním postižením** a zajištění jejich vzájemného uznávání musí členské státy upravit své právní předpisy, nastavit potřebné mechanismy. Členské státy musí do 5. června 2027 přijmout a zveřejnit právní předpisy nezbytné proto, aby celý systém mohl začít fungovat **od 5. června 2028**.

9.4. Jak je to s pomocí osobám se zdravotním postižením v zahraničí?

Zákon o sociálních službách upravuje podmínky poskytování sociálních služeb v Česku. Při poskytování (např. osobní asistence) v zahraničí (ve smyslu doprovodu a pobytu) záleží na smluvním ujednání mezi poskytovatelem a uživatelem.

10. DŮLEŽITÁ UPOZORNĚNÍ, PRAKTICKÉ RADY A TIPY

- Příručka popisuje zjednodušené podmínky pro poskytnutí dávek. Úplnou informaci naleznete v právních předpisech. Případné dotazy k vaší konkrétní situaci řešte ve věci nepojistných sociálních dávek na kontaktním pracovišti krajské pobočky ÚP ČR v místě bydliště či na IPZS. Ohledně obecných dotazů můžete rovněž využít bezplatnou telefonní linku Call centra Úřadu práce ČR: 800 779 900 a ve věci dávek důchodového pojištění na ČSSZ, ÚSSZ či IPZS.
- Formuláře žádostí najdete na kontaktních pracovištích poboček ÚP ČR, ČSSZ/ÚSSZ nebo na stránkách Integrovaného portálu MPSV (www.mpsv.cz) nebo ÚP ČR (uradprace.cz) anebo v souvislosti s dávkami důchodového pojištění na stránkách ČSSZ (www.cssz.cz).
- Přijetí žádosti vám nesmí nikdo odepřít. Pouze na základě podané žádosti a po zhodnocení plnění podmínek se rozhodne, zda máte nebo nemáte na danou dávku nárok.
- Pokud nesouhlasíte s rozhodnutím či oznámením, můžete podat opravný prostředek (odvolání/námítky). Věnujte pozornost informacím uvedeným v Poučení rozhodnutí/oznámení.
- Komunikujte ve věci nepojistných sociálních dávek s krajskou pobočkou ÚP ČR či IPZS a ve věci dávek důchodového pojištění s ČSSZ/ÚSSZ/IPZS. V případě pochybností se ptejte.
- Hlaste změny písemně a včas. Nic nezatajujte.
- Pamatujte, že i nepříznivé situace mají řešení.

11. POUŽITÉ ZKRATKY

MPSV – Ministerstvo práce a sociálních věcí

ÚP ČR – Úřad práce České republiky

ČSSZ – Česká správa sociálního zabezpečení

ÚSSZ – Územní správa sociálního zabezpečení IPZS – Institut posuzování zdravotního stavu

LPS – Lékařská posudková služba

ONZP – odborný nelékařský zdravotnický pracovník

OZP – Osoba se zdravotním postižením

OSVČ – Osoba samostatně výdělečně činná

12. PRÁVNÍ PŘEDPISY

Informace uvedené v této příručce jsou výtahem a vysvětlením právních předpisů, které se k sociálnímu systému a trhu práce v kontextu s osobami se zdravotním postižením vztahují. Pro úplnost uvádíme také čísla a přesné názvy zákonů, vždy je samozřejmě třeba řídit se zněním pozdějších předpisů.

- Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách
- Zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu
- Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi
- Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře
- Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění
- Zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění
- Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti
- Zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení
- Vyhláška č. 284/1995 Sb., kterou se provádí zákon o důchodovém pojištění
- Vyhláška č. 389/2011 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o pomoci v hmotné nouzi
- Vyhláška č. 505/2006 Sb., kterou se provádí některá ustanovení zákona o sociálních službách
  - Vyhláška č. 359/2009 Sb., kterou se stanoví procentní míra poklesu pracovní schopnosti a náležitosti posudku o invaliditě a upravuje posuzování pracovní schopnosti pro účely invalidity (vyhláška o posuzování invalidity)
- Zákon č. 329/2011 Sb., o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením a o změně souvisejících zákonů
- Vyhláška č. 388/2011 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením

15. KONTAKTY

Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR

<https://www.mpsv.cz/web/cz/kontakty>

Česká správa sociálního zabezpečení

<https://www.cssz.cz/kontakty>

Úřad práce ČR

Seznam krajských poboček ÚP ČR včetně potřebných kontaktů:

<https://www.uradprace.cz/web/cz/krajske-pobocky>

MINISTERSTVO PRÁCE
A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ

MPSV ČR, Na Poříčním právu 1/376', 128 00 Praha 2

AKTUALIZOVÁNO 28. 1. 2025

